

Anadolu'dan bir hasta hikâyesi ya da sağlık sistemimiz üzerine birkaç eleştiri

Ömer Çakkal

1982 yılında Çorum'da doğdu. 2004'te Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'ni bitirdi. Öğrencilik yıllarından itibaren Yeni Şafak'ta çalışmaya başladı. Meslekteki ilk yıllarında kültür ve sanat, sonraki yıllarda gündem ve politika muhabirliği yaptı. Yeni Şafak'ta film eleştiri yayımlandı, Sonsuzkare Sinema Dergisinin editörlüğünü yürüttü. Eğitim, Dergâh, Kırklar gibi dergilerde öykü, haber, dosya ve söyleşileri yayımlandı. Kısa bir süre iyibilgi.com adlı haber portalında editörlük ve yazı işleri müdürlüğü görevlerini yürüttü. 2008 yılından beri Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi'nin ve sdplatform.com'un yayın koordinatörlüğünü yapmaktadır. Halen, Medipol Eğitim ve Sağlık Grubu bünyesinde kurulan İstanbul Medipol Üniversitesi'nde mesaisini sürdürmekte; çeşitli dergi, gazete ve kitap projeleri üzerinde çalışmaktadır. Çakkal evlidir ve bir çocuk babasıdır.

İse son sınıftan beri İstanbul'da yaşayan bir gazeteci olarak 15 yıldır memleketim Çorum'u dışarıdan bir göz olarak incelemişim. 15 yılda bir arpa boyu ilerleme tespit edemediğim bu Anadolu şehrinde verilen ya da verilemeyen sağlık hizmeti, bilhassa dikkatimi çeker. Bu yazıda, bir hasta hikâyesi üzerinden doktorlarımız, medyamız ve sağlık sistemimiz üzerine bazı tespitlerimi paylaşmak istiyorum.

Hikâyesini anlatacağım hastanın adı Cemanur. 50 yaşında bir ev hanımı. 50 yılın 40'ını neredeyse doktor görmeden geçirdi. Sağlık sigortası ile tanıştığı 2005 yılından bugüne son 10 yılda ise, 40 yılın açığı kapatırcasına hemen her gün; gündemi hastalıkları, hastaneler ve doktorlar. Sağlıkta Dönüşüm Programı sayesinde hamdolsun (!) vatandaşlarımızın doktora ulaşımı kolaylaştı ya, o da fırsattan istifade hemen her gün soluğu bir sağlık merkezinde alıyor. Doktorları ile arası çok iyi. Randevusuz kapısından girdiği pek çok doktoru var. Onlara dolma sarıyor, kek yapıyor. Onlar da sağ olsunlar kutu kutu yeni ilaçlar yazıyorlar ona. Bugüne kadar 6 kez ameliyat geçirdi. Pek çok yaşıtı gibi o da ilaç poşetini yanından ayırmıyor. Geceleri uyutmayan ağrıları bitmek bilmiyor. Metabolizması kısır döngüye

girmiş durumda. Ağrıları arttıkça ilaç alıyor, diğer yandan vücudunun direnci azalıyor. Azalan vücut direnci, ağrılarla baş etmek için her seferinde ilaçtan medet umuyor.

Bir muayene odasında yaşananlar

İsmi Cemanur olan bu hastamızın geçtiğimiz Ocak ayının sonundaki diş muayenesine bendeniz de şahit oldum. Gözlemlerimi sizinle de paylaşmak isterim. Hastamız, gece uykularını bölecek denli şiddetli ağrıların nedeninin diş çürüğünden kaynaklı olduğunu düşünerek diş doktoruna gidiyor ve film çektiriyor. Sonraki muayenede ben de buldum ve şunlar yaşandı: Randevumuzu bir gün öncesinden çok kolay bir şekilde aldık. Bir kamu sağlığı merkezinde doktora ulaşmanın bu kadar kolay olması beni şaşırttı. Gittiğimiz semt polikliniğinin fiziki şartlarını gördüğümde ikinci şaşkınlıkla karışık mutluluğumu yaşadım. Güzel ofis mobilyaları, tertemiz koridorlar, ferah bekleme salonu... Kendimi İstanbul'da özel bir poliklinikte gibi hissettim. Havaya girmiştim, birazdan doktorumuz bizi çağıracak, derdimizi dinleyecek ve en doğru tedaviyi uygulayacaktı. Ben hayallerimde daha derinlere dalamadan hastamızı çağırıldılar. Kapı açıldı, hemen muayene odasına girdik. Odada ayakta

bekleyen ziyaretçi mi, hasta mı olduğunu anlayamadığım birkaç kişi, bir doktor ve asistanı vardı. Asistanı yazıyor, doktor muayene ediyordu. Doktor, "Böyle oturun" dedi. Sert ve hızlı hareketlerle hastanın ağzını açtı, o esnada "Neyin var?" diye sordu. Hasta cevap verdi: "Hocam galiba dişim çürük, ağzımdaki ağrıdan uyuyamıyorum." Doktor elindeki aletle biraz daha bastırdı, "Çürük yok, gidebilirsiniz" dedi. Hasta, kanayan damağını silerken ben devreye girdim. Kendimi tanıttikten sonra, hastanın ağzındaki ağrıdan ötürü gece bile uyuyamadığını, ne yapmamız gerektiğini sordum. "Çorum'da bir şey yapamazsınız, Ankara ya da İstanbul'a götürün, periodonti doktoru görsün" dedi. "En azından şimdilik bir medet..." deyince de diş arasını temizleyecek bir fırça almamızı söyledi. Derhal eczanede aldık soluğu. Eczacı, "Bunlar inceden kalına doğru farklı uçlu. Hangisini vereyim?" deyince doktorun yanına bir kez daha gittik. Orada da yarım ağız "İnceyi alın" dedi. Gerisin geriye evimize döndük. Anadolu'da ortalama bir devlet hastanesinde hemen her gün yaşanan bir muayene daha böylece sonuçlandı. Yıllardır neredeyse başı bile ağrıyan Ankara'ya sevk eden hekimlerimize alışmıştı hastamız; "Ne yapalım, ben yarın beyin cerrahiye ya da fiziğe gidip ilaç yazdırırım" dedi...

Başı ağrısını Ankara'ya sevk eden bir sistem

Çorum, birkaç blokluk büyük devlet hastanesi yakın bir zamanda üniversite hastanesi haline getirilen bir şehir. Ancak bu şehirde neredeyse başı ağrıyan Ankara'ya sevk edilir. Bu durum, ne yazık ki Anadolu'da onlarca şehirde de böyledir. Anadolu'da görev yapan doktorlar, belki bireysel ya da fiziki yetersizliklerden, belki de savunmacı bir refleksten ötürü hastalarını derinlemesine incelemekten kaçınıyor, adeta baştan savıyorlar. Sonuçta ülkemizde nüfusunun ancak sınırlı bir kısmının doğru ve yeterli sağlık hizmeti alabildiği acı bir tablo ile karşı karşıyayız. Bu noktada şehir hastaneleri projesi umarız beklentilere karşılık verir de İstanbul-Ankara üzerindeki yük paylaşmış olur.

Tıptaki ihtisaslaşma üzerine birkaç not

Doktora ve hastaneye ulaşımın kolaylaştırılması gibi harika (!) bir başka gelişme de tıptaki ihtisaslaşma. İnsanı yüz parçaya bölmüşçesine yüz parçaya ayırdık tıp eğitimini. Hepsisi de birbirinden bihaber. Hastaya bütüncül yaklaşmak, bugün ülkemizde sıradan bir doktor için uzakta bir hayal adeta. Günde onlarca hastaya yetişmek zorunda olan doktorlarımız için hastalar, sanki insan değil, parçaları çalışmadığında tamir edilecek birer makine. Sağlıklı olmanın iyilik hali olduğu unutuldu. Sağlığın yeme-içme-spor yapma gibi pozitif gerçekliklerin dışına kayan ayağını sıcak, başını serin, kalbi ferah tutmakla ilgili bir tarafı da olduğu gerçeğini çoktan unuttuk sağlık endüstrisinin tüketicileri olarak. Doktorlar, hastalarını dinlemiyor çoğu kez. Kalabalık muayene odaları, 1 dakikada biten muayeneler, anında konan teşhisler, insanları tedavi etmeye değil başından savmaya odaklanmış bir doktor bakışı... Durumunu biraz daha detaylı anlatmak isteyen hasta, azarlanmayı da göze almış bir hastadır ve çoğu kez buna cesaret edemez. "Tıpta hastalık yoktur, hasta vardır" ilkesi, ezberlenip bir köşeye atılmış sözlerin saklandığı kutunun bir demirbaşından başka bir şey değildir artık. Madalyonun öteki yüzünde ise doktora adeta elinde sihir çubuğu olan bir sihirbaz gözüyle bakan, şifa bulamadığında tüm kabahati doktora çıkartan, sağlıklı olmanın aslında iyilik halinde olmak olduğunun farkında olmayan, gerçek bir şifanın ancak mutlu ve stresten uzak bir yaşamın ardından gelebileceğinin bilincinde olmayan milyonlarca insan...

Birkaç kelam da sağlık haberciliği üzerine

Sağlık sistemi, doktoru gibi hastası da bir tuhaf olan bu ülkenin tuhaf gazetecilerimiz

biz de. Yanlış ya da eksik tedavilerin doğurduğu sonuçları günlerce haber yapan medyamız, tedavinin yanlış yapılması adına sistemi onarmaya çalışan bir satır habere yer vermez. Sağlık haberi denince, kansere bulunan süper "tedaviler", vücudu "iyileştiren" büyümlü otlar, her gün yeni formülü açıklanan diyet listeleri gelir akıllarına. "Kansere çare bulundu!", "15 dakikada ozonla bel fitiği tedavisi!", "Kuşburnu romatizmaya iyi geliyor" gibi popüler haberler, "Ajda Pekkan'ın ayağını fare ısırıldı" gibi tüm yurttan heyecan uyandıran (!) gelişmeler, televizyon ekranlarını, gazete ve internet partallarının sayfalarını işgal eder her gün. Sağlık haberciliğimizin belki de en ciddi sorunu, "an"ı kurtarmaya çalışmasında yatar. TV'lerde acılı fon müzikleri eşliğinde hazırlanan "kalbi delik çocuk", "kansersiz biçare anne" haberlerini ülkemizde herkes ıslak mendiller eşliğinde izler. Bu tür haberler çoğu zaman mutlu sonla biter. Devlet büyüklerimiz özel uçaklar tahsis ettikleri hastaya "şefkat eli"ni uzatır; hayırsever kurum ve kişiler sorununu çözdükleri kişinin ömür boyu bakımını da üstelenir vs. Ama ya diğer hastalar? Ya diğer milyonlarca insan? Medyamız onların yaralarına merhem olacak, uzun vadeli olumlu sonuçlar doğuracak haberleri, buna yönelik politikaları gündemine almaz.

Yeni bir sağlık sisteminin inşası...

Tüm bu tuhafıklar silsilesi içinde "büyülü" diyetler, kanser için geliştirilen "süper" tedaviler, göz kamaştıran modern tıp cihazları gibi reytingi bol konulara sırtını dönmüş; hepimiz için daha iyi bir sağlık sistemi adına bin düşünüp bir söyleyen bir derginin editörü olarak bendeniz, topyekün olarak sağlık sistemimizi sanki hepimize yapılmış bir "şaka" diye değerlendiriyorum. Keşke yeni binalar yapmakla, tabelaları değiştirmekle sorunlar kısa bir zamanda çözülebilse. Temelden başlayan ve yarım bırakılmayan doğru sağlık politikaları, bebeklikten ölüme dek her yaşa uygun doğru beslenmeye ve stresi azaltmaya yönelik eğitimler, hastasına makine muamelesi yapmayan hekimler, doktorlara elinde sihir çubuğu olan sihirbaz muamelesi yapmayan hastalar, sorumluluk bilinci ile hareket eden bir medya ve son kertede hem bedenimize, hem ruhumuza özen göstermeye teşvik eden yeni bir anlayışın inşası... Bunlar, karar vericilerin ajandasında yeterince yer tutmayan, tutsa bile icraata yeterince yansımayan konular. Kimseyi suçlama amacı taşımayan, sadece sağlık anlayışımızı sorgulama amacı ile kaleme alınan bu yazı, umarım bir an için "Nereye bu gidiş?" diye düşünmemize vesile olur. Sürçü lisan ettiysem affola...